

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാഭേശികായ നമഃ

ശ്രീകവിതാർകികസിംഹസ്യ സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രസ്യ
ശ്രീമദ്വേദകടനാഥസ്യ വേദാന്താചാര്യസ്യ കൃതിഷു
യാദവാഭ്യുദയേ മഹാകാവ്യേ

॥ തൃതീയഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാഭേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ തൃതീയഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീമാൻ വേങ്കടനാഥാർയഃ കവിതാർകികകേസരീ |
വേദാന്താചാര്യവർയോ മേ സന്നിധത്താം സദാ ഹൃദി ||

അഥ ജഗന്തി ബഭൂവുരനാവിലാ -
ന്യതിമിരാ ഹരിതഃ പ്രചകാശിരേ |
അഭജ്ജദേവ നിശാ ദിവസശ്രിയം
ജനനഭാജിനി ദേവദിവാകരേ ||3.1 ||

നന്യതുരപ്ലരസോ ദിവി നന്ദിതാഃ
കിമപി ഗീതമഗീയത കിന്നരൈഃ |
ശ്രുതിസുഖൈസ്സമതോഷയത സ്വനൈഃ
അമരദുന്ദുഭിരാനകദുന്ദുഭിം ||3.2 ||

ദശസു തത്ര ദിശാസ്വശരീരിണീ
ജയജയേതി ബഭൂവ സരസ്വതീ |
അജിതമേകമഗോചരയത് സ്വയം
സ്വരസവൃത്തിരസാവസുരാന്തകം ||3.3 ||

അനതിവേലസമീരണചോദിതൈഃ
ശിശിരശീകരശീഭരിതാംബരൈഃ |
ജലധരൈരഭിതോ ദിവി ദധ്യനേ
സുരഗജൈരിവ സൂചിതമംഗലൈഃ ||3.4 ||

വവുരഥോ മരുതസ്ത്രിദശാംഗനാ -
വദനസൗരഭസാരഭൃതഃ ശുഭാഃ |

മുദിതനിർജ്ജരമുക്തസുരദ്രുമ -
പ്രസവവൃഷ്ടിമധുദ്രവമേദുരാഃ ||3.5 ||

മധുരിപോരവതാരമഹോത്സവേ
മുമുദിരേ മധുരാപുരഭേവതാഃ |
യദഭിഗന്തരി ഭക്തജനേ വരം
ദദുരശേഷമതന്ദ്രിതചേതസഃ ||3.6 ||

അവദധാനധിയോ മൂനയസ്തദാ
യദനധീതമധീതവദഞ്ജസാ |
നിഗമജാതമശേഷമവേക്ഷ്യ തത്
നിരവിശന്നിവ മുക്തിമയീം ദശാം ||3.7 ||

പ്രസദനം ശരദാഗമസംഭവം
നദസി മാസി നദീഭിരുപാദഭേ |
മഹിതയോഗവിദാം മതിഭിഃ സമം
ശ്രുതിഭിരപ്യനുപപ്ലവനീതിഭിഃ ||3.8 ||

നിഖിലചേതനമാനസ നിസ്സ്യതാഃ
കലുഷതാഃ സമുദേത്യ കില ക്ഷണാത് |
വിവിശൂരംഭ ഇവ സ്വയമാപഗാഃ
ജലനിയേരിവ ഭോജപതേർമനഃ ||3.9 ||

അസുരവീരഗൃഹാണി പൃഥഗ്വിധൈഃ
അശുഭശംസിഭിരാനശിരേ മുഹൂഃ |
അമരരാജപുരേഷു ജ്ജ്വംഭിരേ
ശുഭനിമിത്തശതാനി പുനഃ പുനഃ ||3.10 ||

ചരമതശ്ച ഋണാദിവ ദേവകീ -
പതിരമുച്യത ശൃംഖലതഃ സ്ഥിരാത് |

നിഖിലബന്ധനിവർതകസന്നിധൗ
വിഗലനം നിഗലസ്യ കിമദ്ഭൂതം ||3.11 ||

ഉദിതമാത്മനി ദേവകസംഭവാ
ദനുജദേദനമങ്കഗതം ദധൗ |
കമപി കാഞ്ചനഭൂഭൃദധിത്യകാ
ഹരിഹയോപലശൃംഗമിവാദ്ഭൂതം ||3.12 ||

വിധൃതശംഖരമാംഗഗദാംബുജഃ
ശബലിതഃ ശുഭയാ വനമാലയാ |
പിതൂരസൂത മുദം പൃഥുകസ്തദാ
ജലധിഡിംഭനിഭോ ജനനീധൃതഃ ||3.13 ||

പിതരമബ്ജഭൂവാമനപായിനം
പ്രിയതമാങ്കഗതം പരിപശൃതാ |
സ വിഭൂരാനകദുന്ദുഭിനാ മഹാൻ
അവിതമൈഃ സ്വഗുണൈരഭിതൂഷ്ടവേ ||3.14 ||

പ്രണിപതാമി ഭവന്തമനന്യധീഃ
അഖിലകാരണമാശ്രിതതാരണം |
അനുഗമാദനിദബ്രഹ്മമാ ഗിരഃ
കിമപി യത്പദമേകമധീയതേ ||3.15 ||

വിഷമകർമവിപാകപരമ്പരാ -
വിവശവൃത്തിഷു ദേഹിഷു ദുസ്തരം |
കരുണയാ തവ ദേവ കടാക്ഷിതാഃ
കതിചിദേവ തരന്തി ഭവാർണ്ണവം ||3.16 ||

ത്വദനുഭാവമഹോദധിശീകരൈഃ
അവശപാതിഭിരാഹിതശക്തയഃ |

അവധിഭേദവതീമുപഭുഞ്ജതേ
 സ്വപദസമ്പദമബ്ജഭവാദയഃ ||3.17 ||

ശ്രുതികിരീടശുഭാശ്രയവിഗ്രഹഃ
 പരമസത്ത്വനിധിഃ പ്രതിപദ്യസേ |
 ജഗദനുഗ്രഹമാരുതചോദിതോ
 വിവിധരൂപതരംഗവികൽപനാം ||3.18 ||

ത്വയി ന ഭേവ യദായതതേ ന തത്
 ജഗതി ജംഗമമന്യദമാപി വാ |
 ഇതി മഹിമ്നി തവ പ്രചിതേ പരം
 വിഭജനേ വിവിധൈഃ സ്ഥിതമാഗമൈഃ ||3.19 ||

അഖിലലോകപിതൃസ്തവ പുത്രതാം
 അഹമയാചമനന്യമനോരഥഃ |
 വരദ വാംഹരിതദാനധൃതവ്രതേ
 ത്വയി തദേവമയത്ഥമപചൃത ||3.20 ||

അവനിഭാരനിരാകരണാർഥിനാം
 ക്രതുഭുജാമഭിലാഷമവന്ധ്യയൻ |
 ജിതരിപുണി ബഹുനി ദയാനിയേ
 വിഹരണാനി വിധാതുമിഹാർഹസി ||3.21 ||

ദനുജമോഹനഭോഹലിനാ ത്വയാ
 സഹജലാംഹരസംവരണം ക്ഷമം |
 തദധുനാ ശമയൻ മമ സാധ്യസം
 യവനികാമധിഗച്ഛ യഥേച്ഛിതം ||3.22 ||

ഇതി സഭീതമവേക്ഷ്യ ദയാനിധിഃ
 സ്തീതമുഖോ വസുഭേവമഭാഷത |

ത്വമസി മേ ജനകഃ കിമിഹാൻയഥാ
കിമപി താത മുധാ കഥിതം ത്വയാ ||3.23 ||

ഇയമമർത്യപിതൃസ്സവ ഗേഹിനീ
ദിവിഷദാം ജനനീ മമ ചാനഘാ |
അഭിമതം യുവയോരനവഗ്രഹം
സമയഭാവി മയൈവ സമർഥ്യതേ ||3.24 ||

യദി ബിഭേഷി ഭജാമി മനുഷ്യതാം
അഥ ച മാം നയ നന്ദഗൃഹം ക്ഷണാത് |
ദുഹിതരം ച സമാനയ തസ്യ താം
ഗതഭയോ ഭവ ദുരഗതേ മയി ||3.25 ||

അഥ നിശച്യ നിയോഗമഭംഗുരം
മധുജിതോ മധുരാക്ഷരമന്മരം |
ഹിതമിദം പ്രതിപദ്യ തമാദഭേ
ഗുരുതരം കൃപയാ ലഘുതാം ഗതം ||3.26 ||

തുഹിനഭാനുദിവാകരലോചനം
നിഗമനിഃശ്വസിതം സ്വസുതസ്യ തത് |
അനുബഭൂവ മുഹൂർമുഹൂരാദരാത്
അനഘമാനനമാനകദുന്ദുഭിഃ ||3.27 ||

ശ്രുതിസുഗന്ധിതദാനനചന്ദ്രികാ -
മുഷിതമോഹതമാ മുനിസന്നിഭഃ |
അധിജഗാമ സ തൻമയതാം ക്ഷണാത്
അനിമിഷത്വമുത പ്രതിസന്ദധേ ||3.28 ||

ജിഗമിഷുഃ സ ദിശോ ദശ യാദവഃ
സകൃദവൈക്ഷത സാധ്യസവിഹൃലഃ |

അനഘവൈഭവമർഭകമുദ്യഹൻ
അമിതഗുപ്തിനിരുദ്ധഗതൗ ഗൃഹേ ||3.29 ||

വിജഘടേ സഹസൈവ കവാടികാ
വ്രജമഥ വ്രജതോ യദുഭ്യുദൃതഃ |
ഉപലകൽപമശേരത രക്ഷകാഃ
സരണിമാദിദിശൂർഗൃഹഭേവതാഃ ||3.30 ||

ക്ഷരദസുനിവ യാമികരക്ഷകാൻ
മുഷിതമഞ്ജുഗിരഃ ശുകശാരികാഃ |
യദുകുലേന്ദുരപശ്യദമീലിതാൻ
പരിജനാനപി ചിത്രഗതാനിവ ||3.31 ||

ഉപയതോ വിശിഖാം സദനാന്തരാത്
കുവലയാദകുമാരതനുത്രിഷാ |
ശതമഖോപലമേചകയാ ദ്രുതം
ശമിതസന്തമസാ ഹരിതോ ബഭുഃ ||3.32 ||

ശ്രുതിമയോ വിഹഗഃ പരിതഃ പ്രഭും
വ്യചരദാശു വിധൂതനിശാചരഃ |
അനുജഗാമ ച ഭൂധരപന്നഗഃ
സ്തൂഢഹണാമണിദീപഗണോദ്യഹഃ ||3.33 ||

ദിനകരോപമദീധിതിഭിസ്തദാ
ദനുജഭേഹവിദാരണദാരുണൈഃ |
പരിഗതഃ കില പഞ്ചഭിരായുധൈഃ
യദുപതിഃ പ്രജഹാവസഹായതാം ||3.34 ||

പ്രഗുണമിന്ദുനിവേദിതപദ്ധതിഃ
യദുകുലേന്ദുരഥോ യമുനാനദീം |

പരമപുരുഷമക്ഷതപൗരുഷഃ

പതഗരാജ ഇവാശു വഹൻ യയൗ ||3.35 ||

തനുതരംഗപൃഷ്ട്കണശീതലഃ

സുരഭികൈരവസൗഹൃദവാസിതഃ |

അഭിസമേതമസേവത മാരുതോ

യമുനയാ പ്രഹിതോ യദുപുംഗവം ||3.36 ||

പവനകമ്പിതപൽലവപാണികാ

പ്രഹിതപുഷ്പഭരാ പദവീമുഖേ |

ഉപജുഹാവ കില ഭ്രമരസ്വനൈഃ

യദുപതിം യമുനോപവനസ്ഥലീ ||3.37 ||

നിമിഷിതാസിതനീരജലോചനാ

മുകുലിതാബ്ജമുഖീ സവിതൂഃ സുതാ |

ലലിതദീനരമാംഗയുഗസ്വനാ

കുഹകദൈന്യമശോചദിവ പ്രഭോഃ ||3.38 ||

വിക്ഷകൈരവതാരകിതാകൃതിം

തനുമതീമിവ ശാരദയാമിനീം |

ത്വരിതമംബുനിയേരഭിസാരികാം

തരിതുമൈഹത സത്യസമീഹിതഃ ||3.39 ||

ഭവതി കിം നു ഭവിഷ്യതി വാ കിമി -

ത്യനവധാരിതശൗരിവിഹാരയാ |

ചകിതയേവ വിരോചനകന്യയാ

വിധുതവീചികരം കില വിവൃഥേ ||3.40 ||

ഘനതമഃപരിപാകമലീമസൈഃ

ഗുരുഭിരൂർമിഗണൈരനുപപ്ലുതഃ |

അതിതതാര ദിനാധിപതേഃ സുതാം
അനഘയോഗമനാ ഇവ സംസൃതിം ||3.41 ||

യദുപതേർയമുനാ ത്വരിതം യതഃ
പ്രതിയതശ്ച സമർപിതപദ്ധതിഃ |
സ്വയമമർത്യമദാവലമജ്ജനീ
ചരണലംഘ്യജലാ സമജായത ||3.42 ||

അജ്ജനി പശ്ചിമതോ ഭൃശമുനതാ
രവിസുതാ പുരതഃ സ്ഥലശേഷിതാ |
അധിരുരോഹ പദം കിമസൗ ഹരേഃ
പ്രതിയയൗ യദി വാ പിതരം ഗിരിം ||3.43 ||

അകൃതസേതുമനാകലിതപ്ലവാം
ജനനസിന്ധുദ്യുഷ്ടവമുദ്യഹൻ |
രവിസുതാമതിലംഘ്യ രമാപതിം
സപദി ഘോഷസമീപമുപാനയത് ||3.44 ||

അഥ കയാചന കാരണനിദ്രയാ
വിവശസുപ്തജനം വ്രജമാവിശത് |
ധനദപത്തനസമ്പദി യത്ര സാ
സ്വസുതമഗ്ര്യമസൂയത രോഹിണീ ||3.45 ||

ഉപഗതേ വസുദേവസുത്യേന്തികം
നരകവൈരിണി നന്ദകുടുംബിനീ |
അരണിസംഭവപാവകസംഗമാത്
അഭജതാധ്യരവേദിരിവ ശ്രിയം ||3.46 ||

ന്യധിത നന്ദവധൂസവിധേ സുതം
ദ്രുതമുപാദിത ഗോപകുമാരികാം |

അഥ നിനായ ച ദേവകനന്ദനീ -

ശയനമാനകദുന്ദുഭിരാശു താം || 3.47 ||

അനവബുദ്ധജനാർദനകന്ധകാ

വിനിമയസ്ത്വമ ഭോജഗണേശ്വരഃ |

ദൃഷ്ടി താമഭിഹന്തുമപാതയത്

പ്രതിജ്ഞാന ച സാ ചരണേന തം || 3.48 ||

നൃപതിരാശു പദാ നിഹതസ്തയാ

നിപതിതോദിതകന്തുക്വദ്ഭവൻ |

ദവസമാഹതശൈലനിഭഃ ക്രൂധാ

ദരനിമീലിതദൃഷ്ടിരഭൂയത || 3.49 ||

ഉദപതത് ദിവമുഗ്രഘനസ്വനാ

യുവതിരൂപയുഗാത്യയശർവരീ |

അസുരഘാതിഭിരഷ്ടിരായുധൈഃ

അലഘുഭിശ്ചപലാഭിരിവാശ്രിതാ || 3.50 ||

അഥ ച ഭോജനിയന്നുരയന്ത്രിതാ

ദനുജഹന്തുരുദന്തമുദൈരിരത് |

പടു ഗഭീരമുദാരമനാകുലം

ഹിതമവിസ്തരമർഥ്യമവിപ്ലവം || 3.51 ||

അഹമശേഷസുരാസുരമോഹനീ

യവനികാ മധുകൈടഭമർഭിനഃ |

പ്രബലശുംഭനിശുംഭനിഷ്ടുഭനേ

പ്രണിഹിതാ ഹതയാ തവ കിം മയാ || 3.52 ||

വസതി നന്ദഗൃഹേ വിബുധദ്വിഷാം

ദമയിതാ വസുദേവസമുദ്ഭവഃ |

അയമസൗ തവ നാശയിതേതി സാ
ദരമുദീര്യ ജഗാമ യഥേച്ഛിതം ||3.53 ||

മധുഹിരൺയനിഭോ മധുരാപതിഃ
ദിനഹുതാശനദീനദശാം ഗതഃ |
ശ്വസിതജൽപിതവേപിതഹുകൃതൈഃ
അരതിമായതഭീതിരസുചയത് ||3.54 ||

ജഡമതിഃ സ ജനാർദനമായയാ
വിഹസിതസ്തപയാ ജനിതവ്യമഃ |
അപകൃതം വസുദേവമമോചയത്
ദധിതയാ സഹ ദീനവിലാപയാ ||3.55 ||

കിമപി ചിന്തിതമാഗതമന്യമാ
കിമിദമിത്യവശാദുപജാതയാ |
വിഷവിദൂഷിതയേവ മനീഷയാ
മുഹൂരദൂയത മോഹവിചേഷിതഃ ||3.56 ||

അവിഷയേ വിപദാമസുരാന്തകേ
പുനരിയേഷ നികാരപരമ്പരാം |
നിയതിരേകമുഖീ ദുരതിക്രമാ
കൃതധിയാ കിമുത്യാഽവിലചേതസാ ||3.57 ||

പരിബഭൂവ ചുകോപ വിസിഷ്ടിയേ
പരിജ്ഞാസ ഹരിം പ്രജഗർജ ച |
പരിണതേന ഭവാന്തരവാസനാ -
ഽഗ്രഹഗുണേന ഭജൻ ഭവിതവൃതാം ||3.58 ||

കൃചന ധാമനി കംസനിവേദിതേ
സഭയമാനകദുന്ദുഭിരാവസത് |

സ്യുതിഗതേന സുതേന സജീവിതാ
ദിനശതാനി നിനായ ച ദേവകീ ||3.59 ||

വിഗതകന്ധകയാ ച യശോദയാ
നിയതിസംഭൃതനിർഭരനിദ്രയാ |
ചിരസമാഗതജാഗരയാന്തികേ
ഹരിരപത്യമദ്യശൃത ധന്യയാ ||3.60 ||

യദവബുദ്ധനിരാകുലനീതിഭിഃ
മുനിഗണൈരധുനാപി വിമൃഗ്യതേ |
തദിദമാഗമമൗലിവിഭൂഷണം
വിധിവശാദഭവത് വ്രജഭൂഷണം ||3.61 ||

അനഘവത്സമനാകുലധേനുകം
പ്രചുരദുഗ്ധമചോരദയോദ്ഭവം |
വ്രജമനാമയവിശ്വജനം വിഭുഃ
കൃതയുഗാസ്സദകൽപമകൽപയത് ||3.62 ||

അജനി ഗോപഗൃഹേഷു മനോരമൈഃ
അമിതകാന്തിഭിരപ്ലരസാം ഗണൈഃ |
യദനുഭൂതിരസേന സമേഷ്യതഃ
ശരണയാദവശൈശവയൗവനേ ||3.63 ||

സുരമഹീസുരതോഷണമാദരാത്
നവമുപാദിത നന്ദ ഉദാരധീഃ |
തരലഗോപഗണാഗമസങ്കുലം
തനയജന്മമഹോത്സവമദ്ഭുതം ||3.64 ||

അധിചകാര വദാന്യമണേഃ ശ്രിയം
വ്യധിത കൽപതരോരനുകൽപതാം |

അജനയച്ച സുതപ്രസവോത്സവേ
മഹതി മേഘവികത്ഥനമോഘതാം ||3.65||

നിധിമനന്തമിവ സ്വയമുത്ഥിതം
നിരവധിം നിജഭാഗമിവോദിതം |
വ്രജഭുവഃ പ്രതിലഭ്യ രമാപതിം
ജഹസുരൈന്ദ്രമസാരതരം പദം ||3.66||

പുത്രം പ്രസൂയ തപസാ പുരുഷം പുരാണം
കാലം ചിരം വിധിവശാത് കൃതവിപ്രകർഷൗ |
ശങ്കാകലങ്കിതധിയാവപി ദമ്പതീ തൗ
തദ്ഭൈഭവസുരണശാന്തരുജ്ജാവഭൂതാം ||3.67||

നന്ദസദ്മനി നവേന്ദുസന്നിഭൗ
വാസമേത്യ വസുഭേവനന്ദനൗ |
വൃദ്ധിമാപതുരനേഹസാ സ്വയം
സ്വാദുഭോഗജനനീം സുപർവണാം ||3.68||

|| ഇതി ശ്രീകവിതാർകികസിംഹസ്യ സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രസ്യ
ശ്രീമദ്വേങ്കടനാഥസ്യ വേദാന്താചാര്യസ്യ കൃതിഷു
യാദവാഭ്യുദയേ മഹാകാവ്യേ തൃതീയഃ സർഗഃ ||
കവിതാർകികസിംഹായ കൽയാണഗുണശാലിനേ |
ശ്രീമതേ വേങ്കടേശായ വേദാന്തഗുരവേ നമഃ ||